

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2025. № 2.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.2.15>
УДК 336.76:004.738.8

*М. І. Крупка,
д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8775-1397>*

*Я. Б. Дропа,
д. е. н., професор, професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2385-8205>*

*М. І. Петик,
к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6022-2690>*

ФОРМУВАННЯ ФІНТЕХ-ЕКОСИСТЕМИ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

*М. Krupka,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance, Money
Circulation and Credit, Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine, Lviv*
*Ya. Dropa,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Finance, Money Circulation and Credit, Ivan Franko
National University of Lviv, Ukraine, Lviv*
*M. Petyk,
PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Money
Circulation and Credit, Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine, Lviv*

FORMATION OF THE FINTECH ECOSYSTEM AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION AND POST-WAR RECONSTRUCTION

У статті розкрито особливості трансформації вітчизняної та світової економік під впливом сучасних інноваційних процесів у фінансовій сфері; охарактеризовано досягнення України у сфері цифрової модернізації господарської системи та застосування фінансових технологій в умовах воєнного стану; аргументовано необхідність розширення їх використання у податковій, митній, страховій сферах та у секторі здійснення державного фінансового контролю; подано чинники розвитку фінансових технологій у національній економіці.

Висвітлено головні складові функціонування фінансових технологій у господарській системі країни; охарактеризовано позитивні наслідки їх використання; визначено чинники, які стримують розвиток цифрових фінансових технологій в Україні; констатовано перетворення їх у власну екосистему, котра охоплює низку елементів: банки, страхові компанії, інститути спільного інвестування, IT-компанії, стартапи, приватні інвестори та інші учасники.

Фінтех-екосистему визначено з погляду сукупності взаємопов'язаних учасників, які охоплюють класичні фінансові установи з надання фінансових послуг та їхніх споживачів, інститути держави що здійснюють регулювання фінансового ринку, IT-компанії та фінтех-стартапи, взаємодія яких спрямована на створення та впровадження цифрових фінансових інновацій в усі сфери суспільного життя з метою підвищення загального добробуту відповідно до цілей сталого розвитку.

Обґрунтовано ключову роль державних інститутів у розвитку фінтех-екосистеми; проаналізовано її стан та розвиток в Україні в умовах воєнного стану; розкрито сутність та завдання розробленої платформи Application Programming Interface; визначено головні досягнення регулюючої політики НБУ у напрямі розвитку фінансових технологій; проаналізовано джерела формування фінансових ресурсів фінтех-компаніями України; окреслено заходи на державному рівні, які необхідно реалізувати з метою формування цифрової економіки в Україні та забезпечення сталого розвитку у повоєнний період.

The article reveals the features of the transformation of the domestic and world economies under the influence of modern innovation processes in the financial sector; characterizes Ukraine's achievements in the field of digital modernization of the economic system and the application of financial technologies in martial law; argues the need to expand their use in the tax, customs, insurance spheres and in the sector of state financial control; presents the factors of the development of financial technologies in the national economy.

The main components of the functioning of financial technologies in the country's economic system are highlighted; the positive consequences of their use are characterized; factors that hinder the development of digital financial technologies in Ukraine are identified; their transformation into their own ecosystem, which includes a number of elements: banks, insurance companies, joint investment institutions, IT companies, startups, private investors and other participants, are stated.

The fintech ecosystem is defined in terms of a set of interconnected participants that include classical financial institutions providing financial services and their consumers, state institutions regulating the financial market, IT companies and fintech startups, whose interaction is aimed at creating and implementing digital financial innovations in all spheres of public life in order to increase general well-being in accordance with the goals of sustainable development.

The key role of state institutions in the development of the fintech ecosystem is substantiated; its state and development in Ukraine under martial law are analyzed; the essence and objectives of the developed Application Programming Interface platform are revealed; the main achievements of the NBU regulatory policy in the direction of the development of financial technologies are identified; the sources of financial resources formation by fintech companies of Ukraine are analyzed; measures at the state level that need to be implemented in order to form a digital economy in Ukraine and ensure sustainable development in the post-war period are outlined.

Ключові слова: *фінансові технології, інноваційно-інвестиційні процеси, фінтех-екосистема, фінансові установи, фінтех-компанії, фінансова*

грамотність, фінансові інновації, фінансові послуги, кібербезпека, цифрова економіка.

Keywords: *financial technologies, innovation and investment processes, fintech ecosystem, financial institutions, fintech companies, financial literacy, financial innovations, financial services, cybersecurity, digital economy.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні розвиток світової господарської системи перебуває на стадії активної трансформації під впливом інноваційних фінансових технологій, які суттєво підвищують її цифровізацію та дають змогу значно наростити темпи економічного зростання. Фінтех-екосистема почала формуватися ще на початку XXI століття, проте її розвиток значно прискорився під час пандемії Ковід-19, оскільки у цей період істотно зросла потреба в інструментах, які б давали змогу проводити фінансові операції дистанційно. Водночас поява таких технологій сприяла підвищенню ефективності фінансової діяльності завдяки зниженню операційних витрат та відчутному зростанню швидкості здійснення економічних операцій. Окрім цього розвиток світової фінтех-екосистеми значно розширив географічні кордони фінансового ринку, оскільки його інноваційні продукти стали доступними для ширшого кола учасників у різних куточках світу, і, передусім, для дрібних інвесторів, які раніше не мали змоги використовувати традиційні фінансові інструменти або це було економічно недоцільно.

Процеси діжиталізації також не оминули національну економіку: Україна досягла вагомих успіхів у використанні цифрових інструментів у всіх сферах суспільного життя загалом та фінансової діяльності зокрема. Активне впровадження інновацій у фінансовій сфері та поживавлення процесу формування цифрової економіки дають змогу підвищувати її ефективність та темпи росту навіть за умов воєнного стану. Найбільших успіхів у цьому напрямі досягнув банківський сектор, якість цифрових послуг якого наблизилася до рівня провідних країн світу, а в деяких сегментах навіть випередила. Водночас є фінансові сегменти (податкова, митна, страхова діяльність, система державного фінансового контролю тощо), які потребують

пришвидшення цифровізації з метою нарощення їхньої ефективності та подолання існуючих нагальних проблем: корупція, зловживання, ухилення від сплати обов'язкових платежів, відмивання злочинних доходів тощо. Така ситуація підтверджує необхідність подальших наукових досліджень у напрямі формування фінтех-екосистеми у національній економіці задля забезпечення високих темпів її соціально-економічного розвитку в контексті активізації євроінтеграційних процесів.

Проблемам формування фінтех-екосистеми відповідно до реалізації стратегії цифрового розвитку країни присвятили свої праці такі українські науковці: Н. Бірченко [9], О. Бериславська [6], Є. Бобришев [1], Ф. Болдирєв [14], О. Борисюк [2], Д. Бородай [9], А. Гулей [6], М. Дацюк-Томчук [2], Н. Демчишак [3, 7], В. Корнєєв [6], А. Клек [3, 5, 12], Г. Лисак [13], Р. Лоїк [12], В. Мазур [8], О. Мандич [9], А. Олешко [10], Р. Паславська [12], О. Петрівський [10], В. Приходько [13], Н. Рижикова [9], Т. Ставерська [13], З. Цветкова [3], Н. Циганова [14], Т. Шматковська [2], О. Щуревич [7] та інші.

Проте в умовах повномасштабної війни з'явилися нові виклики і загрози у функціонуванні фінансової системи (залежність від зовнішнього фінансування, значні розміри тіньової економіки та корупція, низька ефективність фондового ринку та невисокий ступінь довіри до інститутів держави тощо), які можна результативно подолати шляхом стимулювання активного розвитку фінтех-екосистеми, що стане запорукою макроекономічної стабільності та закладе підвалини повоєнної відбудови та модернізації вітчизняної економіки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження особливостей формування фінтех-екосистеми як чинника розвитку цифрової економіки України в умовах євроінтеграції та повоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останнім часом у національних економіках більшості країн світу почали відбуватися революційні зміни, пов'язані з широким впровадженням інноваційних цифрових технологічних досягнень у багатьох її сферах, а особливо у фінансовій. Таким чином відбувається ефективне поєднання фінансової та технологічної складової

конкурентоспроможності національної економіки, що уможливлює появу нових інструментів та послуг, які набули поширення між усіма економічними суб'єктами завдяки своїй зручності, доступності та результативності. Фінансові технології (фінтех) розглядають з погляду інноваційних рішень у фінансовому секторі, котрі покликані підвищити ефективність фінансових послуг за рахунок їх цифровізації (автоматизації та раціоналізації).

Підґрунтям для активного розвитку фінтеху є забезпечення доступу до мережі Інтернет більшої частини населення країни, розширення функціональних можливостей сучасних смартфонів, популяризація соціальних мереж серед молоді, невисокий рівень довіри до фінансових інститутів з боку громадян, активний розвиток і використання штучного інтелекту, поява альтернативних способів проведення оплати з використанням цифрових технологій тощо. Сьогодні більшості населення планети важко уявити життя без смартфона, який, окрім розваг, може бути корисним у різних сферах, особливо у фінансовій. Розроблення та впровадження різноманітних мобільних додатків дає змогу 24/7 тримати прямий зв'язок з банком, страховою компанією та іншими фінансовими установами, а також швидко проводити комунальні платежі, сплачувати відсотки за кредит чи здійснювати покупки в інтернет-магазинах, не виходячи з дому. Водночас з'явилися і додаткові способи заробітку “на відстані” та можливості купівлі-продажу інструментів фондового ринку, які тепер також існують у цифровій формі та є доступними у різноманітних додатках смартфона, які на замовлення бірж (фінансових посередників) розробляють численні вітчизняні ІТ-компанії. Варто зазначити, що зручність мобільних додатків у щоденному користуванні стала визначальним критерієм вибору клієнтами конкретного банку чи іншої небанківської установи.

Зазначимо, що поява соціальних мереж і використання смартфонів дали змогу фінансовим установам не завжди етичним способом отримувати особисті дані та “нав'язувати” власні послуги на підставі узагальнення уподобань та переглядів особи, що породило усвідомлення нагальної потреби у розробленні та впровадженні ефективного механізму захисту даних населення та забезпеченні кібербезпеки цифрового простору. Загалом розвиток фінтех у національній економіці має свої особливості, які висвітлені на рис. 1.

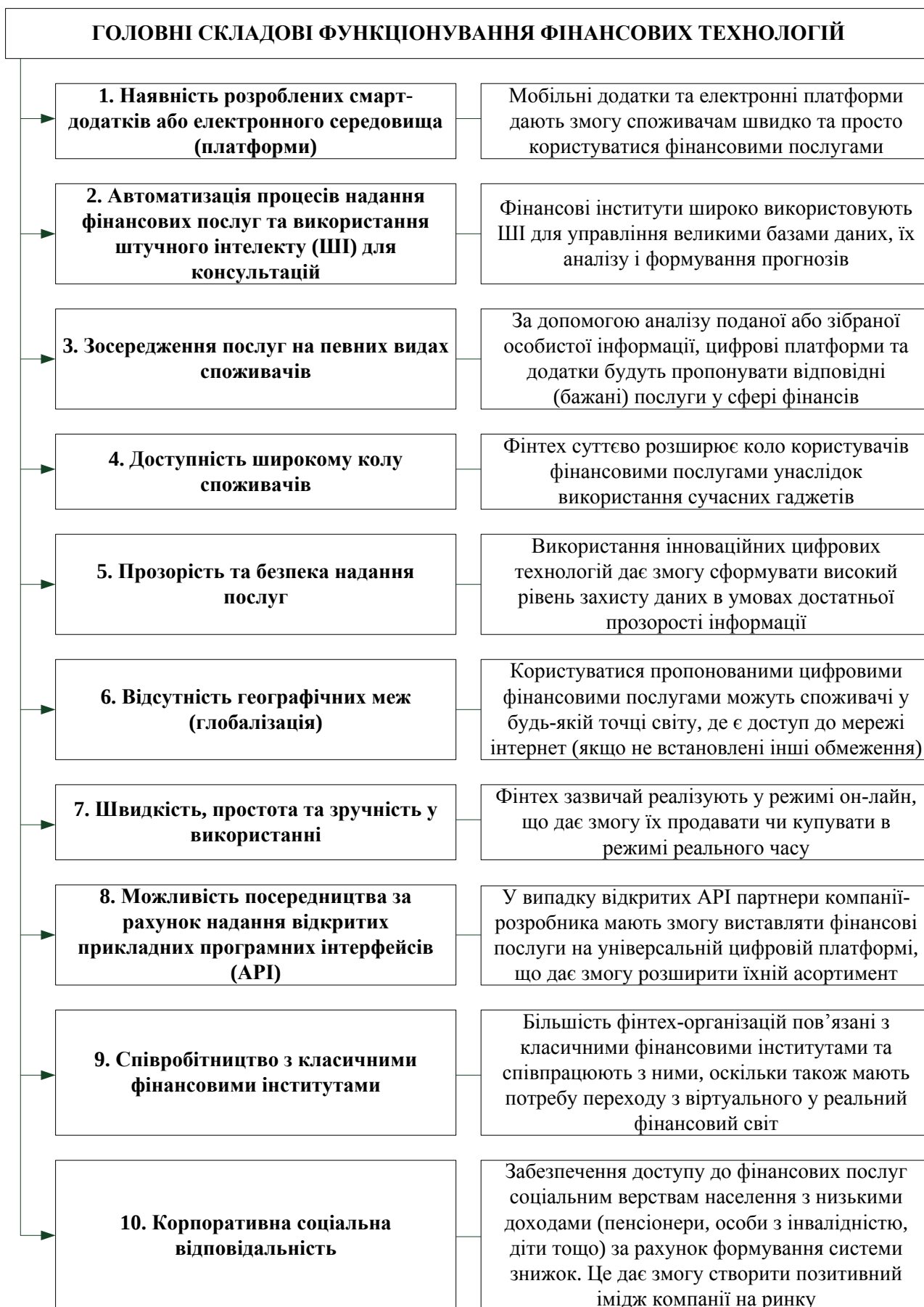

Рис. 1. Головні складові розвитку фінтеху у національній економіці країни

Джерело: побудовано авторами

Функціонування фінтех-компаній позитивно впливає на розвиток національної економіки та поліпшує умови ведення діяльності у підприємницькому секторі, створюючи нові можливості в управлінні фінансовими ресурсами через використання інноваційних фінансових інструментів на ринку. Окрім цього фінансові технології дають змогу у більшій мірі зацікавити населення до інвестиційних процесів на фондовому ринку, мобілізуючи необхідний капітал всередині країни з мінімальними витратами та ризиками.

Позитивні результати поширення фінтеху у національній економіці охоплюють: зменшення видатків економічних суб'єктів, які використовують цифрові фінансові інструменти; можливість проведення платежів в режимі онлайн; збільшення переліку послуг фінансового сектора та розширення доступу до них усім верствам населення. Зауважимо, що інноваційні фінансові інструменти надали домашнім господарствам та малим і середнім суб'єктам господарювання додаткові можливості залучати дешевші джерела формування фінансових ресурсів. Розвиток фінтеху загострює внутрішню конкуренцію на фінансовому ринку й сприяє впровадженню фінансовими інститутами та установами сучасних цифрових інновацій для зниження ризику ведення підприємництва. Окрім цього активне використання цифрових технологій впливає на взаємодію попиту і пропозиції та оптимізує механізми ціноутворення на ринку завдяки зниженню рівня зловживань через маніпулювання інформацією та, як наслідок, підвищенню прозорості процесів встановлення цін.

У той же час подальший розвиток інноваційних фінансових технологій в Україні та світі частково стримується такими чинниками: потребою у розробленні додаткового нормативно-правового забезпечення; складністю алгоритмів прогнозування поведінки клієнтів у процесі ухвалення рішень щодо використання фінансових інструментів чи послуг; відсутністю у певних верств

населення навиків користування сучасними смартфонами та обмеженою можливістю щодо їх придбання через низькі доходи тощо.

Сьогодні фінтех в Україні фактично перетворилися у багатoelementну екосистему, котра об'єднала всіх суб'єктів фінансового ринку: банки, страхові компанії, інститути спільного інвестування, ІТ-компанії, стартапи, приватних інвесторів та інших учасників.

На нашу думку, фінтех-екосистему доцільно визначити з погляду сукупності взаємопов'язаних учасників, які охоплюють класичні фінансові установи з надання фінансових послуг та їхніх споживачів, інститути держави що здійснюють регулювання фінансового ринку, ІТ-компанії та фінтех-стартапи, взаємодія яких спрямована на створення та впровадження цифрових фінансових інновацій в усі сфери суспільного життя з метою підвищення загального добробуту відповідно до цілей сталого розвитку.

Ключове місце у цій екосистемі займають державні інститути, які визначають передумови впровадження фінтеху та підтримують діяльність стартапів, що сприяють появі на ринку нових інноваційних продуктів. Усі елементи системи тісно взаємодіють між собою, що є запорукою отримання позитивних фінансових результатів чи вигод усіма її учасниками. Сукупні ефекти будуть відображаються в національній господарській системі загалом, оскільки зростає швидкість та економічна ефективність фінансових операцій і, відповідно, зростають темпи соціально-економічного розвитку країни.

Запорукою розширення фінтех-екосистеми є активна участь стартапів, які спеціалізуються на розробленні нових фінансових технологій та продукують інновації у банківських, страхових, інвестиційних та інших послугах. Вони виступають драйверами співпраці між реальними фінансовими інститутами та ІТ-сектором (ІТ-компаніями), передусім, у сфері розроблення веб-сайтів та мобільних додатків з метою надання цифрових послуг. Сьогодні фінансові установи все частіше формують цифрові відділи, які розробляють власне

програмне забезпечення та додатки, оскільки краще обізнані у специфіці ведення діяльності на фінансовому ринку.

Держава також взаємодіє з ІТ-сектором, активно впроваджуючи фінтех у сферу державного управління: справляння податкових і митних платежів, залучення внесків до Пенсійного фонду, фінансування видатків державного та місцевих бюджетів, мобілізація фінансових ресурсів шляхом випуску державних цінних паперів, здійснення державного фінансового контролю тощо. Цифровізація фінансової діяльності держави дає змогу забезпечити прозорість і відкритість системи державного управління, підвищити ефективність формування та використання бюджетних коштів, полегшити сплату обов'язкових платежів суб'єктами господарювання та фізичними особами, зменшити ризики нецільового використання коштів, знизити рівень корупції. Співпраця усіх учасників фінтех-екосистеми допомагає досягти головної мети – підвищення рівня довіри населення до держави та її інститутів і зменшення масштабів тіньового сектору вітчизняної економіки відповідно до вимог ЄС у процесі ведення переговорів щодо вступу.

Вітчизняний ринок фінтеху нині стоїть перед низкою викликів і загроз, оскільки за підсумками 2023 року сукупний обсяг капіталовкладень у цю сферу знизився майже до рівня 2017 року і становив 113,7 млрд дол США. Ключові причини такого падіння охоплюють повномасштабну війну в Україні, військовий конфлікт на Близькому Сході, зростання відсоткових ставок у вітчизняній економіці, негативні очікування інвесторів тощо. Зважаючи на загальне зменшення інвестицій у галузь фінтеху у 2023 році, виняток становили обсяги капіталовкладень у розвиток інновацій у сфері нерухомості (proptech) та страхування (insurtech), які продемонстрували стрімке зростання до рівня 13,4 і 8,1 млрд дол США відповідно [4].

Водночас, попри негативну світову динаміку, рівень зацікавленості до українських фінтех-проектів залишається незмінно високим. Підтвердженням цьому є значний обсяг залучених інвестицій такими підприємницькими

структурами: брокерський стартап “Arkis” (мобілізував 2,2 млн дол США у межах pre-seed раунду, котрий очолює зорієнтований на крипторинки фонд gumi Cryptos Capital); стартап “Competera” (допомагає роздрібним продавцям та іншим торгівельним маркам встановлювати оптимальні ціни на товари та послуги; залучив 3 млн дол США); проєкти Finmap (зручна та проста платформа для організації управлінського обліку, управління грошовими потоками та пошуку фінансових експертів) та Fuel Finance (програмне забезпечення для організації фінансового планування та аналізу, яке автоматизує збір даних і надає оперативні звіти й інформаційні панелі, які адаптовані до завдань компанії; вони дають змогу менеджерам ухвалювати ефективні управлінські фінансові рішення на підставі достовірних даних) (кожна залучила по 1 млн дол США інвестицій) [4].

На початку 2022 року на українському фінтех-ринку почало функціонувати інтернет-медіа FinTech Insider [15], головним завданням якого є висвітлення прогресу вітчизняної фінтех-екосистеми та актуальних тенденцій на міжнародному рівні у цій сфері. Такий інформаційний сайт дає змогу читачам залучити фінансову допомогу й використовувати сучасні цифрові сервіси з метою організації дистанційного фінансового менеджменту в умовах воєнного стану.

Відповідно до концепції забезпечення сталого розвитку вітчизняної економіки для розвитку фінтеху та інноваційних малих і середніх підприємств було розроблено платформу API (Application Programming Interface, засіб взаємодії програм), головною ціллю якої є сформувати сучасний ринок B2B для надання вітчизняному бізнесу змоги реалізовувати власні товари і послуги на світовому ринку (у тому числі продукти, які призначені для ІТ-сфери) у період повномасштабної війни та повоєнного відновлення національної економіки. Ця платформа покликана вирішувати проблеми фінтех-компаній та інших суб'єктів екосистеми, які виникли у період війни. Ключові її завдання охоплюють: зміцнення стійкості вітчизняних фінтех-компаній та інноваційних

МСП, поліпшення їх функціонування з погляду глобалізації, результативності й ефективності; зниження витрат МСП на пошук та укладання нових контрактів за межами України; підвищення питомої ваги доходів, отриманих на міжнародному ринку, та нарощення потенціалу до підтримки API у довготерміновому періоді; поліпшення доступу до альтернативних джерел залучення фінансових ресурсів та зміцнення стійкості фінтех-компаній у період дії воєнного стану та повоєнного відновлення.

У перспективі розроблена платформа API дасть змогу досягнути низки довготермінових завдань, одним з яких є залучення випускників ЗВО й акселераторів-стартапів (програми, що допомагають інноваційним підприємцям зростати і розвиватися) до виявлення нових замовлень та формування сильних сторін для вже існуючих організацій.

Упродовж 2023 року вітчизняна фінтех-екосистема хоча і функціонувала у складних умовах, проте зуміла розвиватися та розширюватися. Важливим чинником, який визначав її прогрес, була стимулююча політика державних інститутів. У цьому напрямі варто відзначити сприятливу регулюючу політику НБУ, зокрема: розроблено інноваційну Стратегію розвитку вітчизняної фінансової сфери; реалізовано разом з Мінцифри проєкт, котрий уможливив обмін різноманітними даними між банківськими установами, їхніми клієнтами й держателями урядових реєстрів одним “пакетом” за допомогою порталу “Дія”, - “комплексний шеринг”; укладено угоду з фундацією “Aflatoun” щодо навчання фінансової та соціальної грамотності дітей та підлітків протягом 2023-2028 рр.; підписано договір про співпрацю з ЄБРР у сфері імплементації інклюзивних стандартів у фінансовій сфері, а також сприяння відновленню ветеранів війни та їхніх сімей; підписано угоду з Міністерством фінансів США щодо співпраці у напрямі забезпечення кібербезпеки; розроблено веб-сторінку, яка допомагає підвищувати фінансову обізнаність населення; укладено меморандум з Держсекретаріатом Швейцарії щодо реалізації третьої стадії програми посиленої підтримки інституційного потенціалу НБУ в економічній

сфері; сформульовано Концепцію відкритого банкінгу, яка передбачає формування ключових вимог до його функціонування і напрямів розвитку в Україні; ухвалено Концепцію модернізації регулювання вітчизняного ринку факторингу; впроваджено онлайн-платформу для отримання даних з позикового реєстру Національного банку; сформовано АІС “Реєстр рахунків нерезидентів” на платформі блокчейн Hyperledger fabric [11].

Національний банк України відповідно до стратегії розвитку цифрової держави працює над створенням е-гривні – електронної форми грошової одиниці України. У травні 2025 року заплановано провести пілотний проєкт з випуску в обіг цифрових грошей на основі технології DLT (Distributed Ledger Technology). Тестування е-гривні відбуватиметься у відкритому середовищі з реальними користувачами та надавачами платіжних послуг.

Зі свого боку Мінцифри України реалізувало низку власних ініціатив у сфері фінтеху, зокрема: розроблено і впроваджено платформу, яка допомагає створювати реєстри й запускати онлайн-послуги (Дія. Engine); спрощено процедуру оформлення заявки на отримання відшкодування власниками збанкрутілих банківських установ за рахунок використання додатку Дія; запроваджено послугу «Відновлення у додатку Дія та реалізовано проєкт “Відважна” для українок, які займаються бізнесом; подано на розгляд до ВРУ проєкт Закону щодо регулювання обігу віртуальних активів (криптовалют) у вітчизняній економіці [4].

У розвиток фінтех-екосистеми вагомий внесок також зробила НКЦПФР, яка сприяла емісії кредитних нот та ініціювала допуск кредитних фінансових інструментів федеральних урядів Німеччини і США на фінансовий ринок України. Також варто відзначити: підписання угоди про співпрацю з Інститутом сертифікованих фінансових менеджерів (Велика Британія), яка дасть змогу залучати нові капіталовкладення в економіку; укладення меморандуму з ЄБРР та Варшавською біржою щодо стабілізації фондових ринків з метою відновлення української економіки у повоєнний період; надання

пропозицій до Податкового кодексу щодо часткового реформування системи оподаткування та регулювання обігу віртуальних активів.

Особливої уваги заслуговує інноваційний розвиток та цифровізація банківських установ України, які активно імплементували у свою діяльність нові технології, зокрема: безконтактні платежі, можливість дострокового отримання заробітної плати, співпраця зі страховиками під час кредитування підприємницьких структур з метою врахування воєнних ризиків, запровадження особливих послуг для ветеранів війни тощо. Ліва частина фінтех компаній активно співпрацюють з банківськими установами та, зазвичай, сприймають їх як ключових стейкхолдерів.

Специфікою функціонування української фінтех-екосистеми є формування її фінансових ресурсів за рахунок власних коштів (близько 79 % опитаних компаній). У 2024 році суттєво знизилася частка їх формування за рахунок приватних капіталовкладників (майже у двічі). Натомість зросла питома вага інвестицій від венчурних фондів та донорських внесків. У 2023 році фінтех-компаніями України було залучено 42,5 млрд дол США від Міжнародних організацій, у структурі яких значну частку займають кошти у формі грантів (рис. 2).

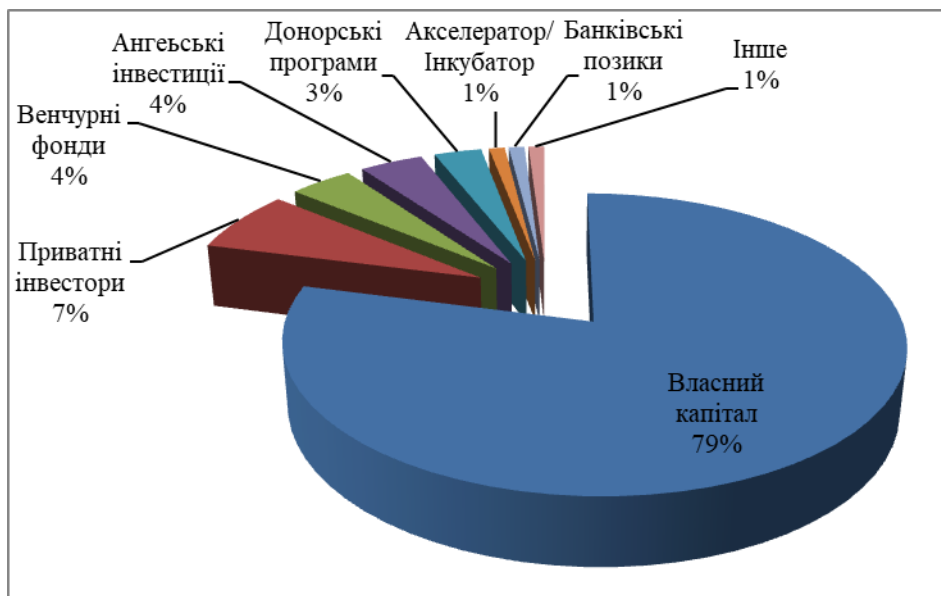

Рис. 2. Джерела формування фінансових ресурсів фінтех-компаніями України упродовж 2024 року [4]

Загалом за три роки повномасштабної війни українська фінтех-екосистема зуміла пристосуватися до надскладних умов функціонування та поступово відновлюється. Про це свідчить збільшення оцінки вартості бізнесу фінтехів та їхнього розміру. Проте воєнний стан ускладнив вихід на міжнародні ринки для майже половини фінтех-компаній, а потреба в освоєнні додаткових його сегментів, навпаки, зростає [11].

Пріоритетними завданнями для ринку фінтех є активізація розвитку інноваційних цифрових послуг, що дасть змогу підвищити ефективність функціонування банківських і небанківських установ, сприятиме трансформації фондового ринку та допоможе сформувати стійку основу для повоєнного відновлення країни.

У квітні 2023 року відбувся перехід на інноваційну СЕП Національного банку України (у жовтні почався процес її тестування), котра створила основу для здійснення платежів у режимі реального часу, миттєво, що дало змогу знизити їхню вартість, розробити нові послуги і сервіси, збільшити розміри інклюзії у фінансовій сфері, зростання валового продукту, реалізації концепції ЄС щодо здійснення миттєвих платежів, підвищення значущості та розповсюдження доступного банкінгу, сприяння євроінтеграції.

У серпні 2025 року у національній економіці буде запущено відкритий банкінг (Open Banking), а сьогодні завершується робота щодо формування його нормативно-правового забезпечення, НБУ формує систему захисту прав споживачів та нагляду за функціонуванням суб'єктів, які будуть надавати такі послуги.

З метою реалізації плану щодо вступу України в ЄС сьогодні проводять роботу для інтеграції у Єдину зону платежів у євро (SEPA), яка дасть змогу полегшити співпрацю вітчизняних компаній та фізичних осіб з європейськими партнерами та знизити рівень витрат за рахунок стандартизації операцій. Водночас НБУ продовжує розвивати Систему BankID, котра дає змогу населенню проводити ідентифікацію особистих даних та отримувати велику

кількість послуг дистанційно. Окрім цього зазначену систему пов'язали з додатком Дія, що значно розширило перелік пропонованих послуг, у тому числі державних.

Зовсім недавно у Систему BankID було введено нову послугу – надання інформації з Кредитного реєстру НБУ для громадян, які вступили у кредитні відносини з банками. Також було розроблено й імплементовано інноваційну систему розгляду та вирішення суперечок в автоматизованому режимі між учасниками Системи BankID. НБУ також постійно контактує з експертами ЄС щодо проведення превентивної оцінки відповідності зазначеної системи європейським стандартам у сфері цифрової ідентифікації з метою надання можливості вітчизняним громадянам отримувати онлайн послуги (у тому числі фінансові) на території союзу у майбутньому.

Сприяння розвитку української фінтех-екосистеми в умовах формування цифрової економіки має супроводжуватися реалізацією низки заходів на державному рівні, зокрема: підвищенням фінансової обізнаності населення за допомогою проведення різноманітних навчальних заходів для різних вікових груп; гарантуванням високого рівня кібербезпеки у пропонованих цифрових фінансових послугах; формуванням сприятливого інноваційного середовища в країні з лояльним регулюванням та допустимим рівнем ризиків; посиленням взаємодії між фінтех-організаціями та банківськими і небанківськими установами; посиленою підготовкою закладами освіти спеціалістів у сфері інноваційних фінансових технологій; створенням умов для можливості користування інтернетом усіх суспільних груп за доступною ціною; інтеграцією вітчизняної фінтех-екосистеми у європейський цифровий простір.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, сьогодні можна констатувати факт формування нової цифрової культури в Україні, оскільки більшість фінансових послуг можна отримати дистанційно і лише у разі потреби їх надають реально у відділенні фінансової установи. Підтвердженням цьому є велика кількість учасників додатку Дія, яка сьогодні

становить понад 20 млн осіб, оскільки за його допомогою українці можуть згенерувати велику кількість цифрових документів та довідок, підписати контракти, заяви, петиції та інші документи, мати доступ до більше 30 сервісів (послуг). Проте нині актуальною є потреба в ефективному державному стимулюванні розвитку вітчизняної фінтех-екосистеми, посиленні взаємодії фінансових установ з фінтех-компаніями, формуванні високого рівня безпеки інформаційного простору, інтеграції української фінтех-екосистеми у глобалізоване цифрове середовище та перетворення її на важливий чинник забезпечення сталого розвитку економіки України.

Література

1. Бобришев Є. С. Особливості управління фінтех-інноваціями в умовах модернізації національної економіки // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2022. №1. С. 160–164.
2. Борисюк О., Шматковська Т., Дацюк-Томчук М. Драйвери та бар'єри розвитку Фінтех на фінансовому ринку // Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2021. №3. С. 44–53.
3. Демчишак Н. Б., Клек А. Р., Цветкова З. М. Інституційно-організаційні основи формування фінтех-екосистеми України: вплив інвестиційних ризиків на інноваційну активність і цифровізацію підприємств // Ефективна економіка. 2024. №7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_7_33 (дата звернення: 30.01.2025).
4. Каталог фінтех-компаній України 2024. URL: https://fintechua.org/download_catalog2024 (дата звернення: 30.01.2025).
5. Клек А. Р. Концептуальні основи формування фінтех-екосистем // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Економіка”. 2024. №34(62). С. 77–83.

6. Корнєєв В. В., Береславська О. І., Гулей А. І. Фінансові технології. Навчальний посібник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. В. Корнєєва. Ірпінь: Державний податковий університет, 2024. 244 с.
7. Крупка М. І., Демчишак Н. Б., Щуревич О. І. Розвиток фінтех-екосистеми в Україні: співпраця між стейкхолдерами в умовах цифрового суспільства // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Економіка”. 2023. №28(56). С. 86–95.
8. Мазур В. Фінансові технології як інструмент управління структурою капіталу в сучасних умовах // Економіка та суспільство. 2023. №47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-48> (дата звернення: 30.01.2025).
9. Мандич О. В., Рижикова Н. І., Бірченко Н. О., Бородай Д. А. Фінансові технології в системі стратегічного управління бізнесу // Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2023. № 5-6. С. 11–17.
10. Олешко А. А., Петрівський О. О. Економічна інтеграція банків та фінтех-компаній на ринку фінансових послуг // Ефективна економіка. 2023. №11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_11_28 (дата звернення: 30.01.2025).
11. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 30.01.2025).
12. Паславська Р. Ю., Лоїк Р. В., Клек А. Р. Фактори та передумови удосконалення системи адміністрування податків в контексті цифровізації та розвитку фінтеху в Україні // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Економіка”. 2023. №30(58). С. 64–68.
13. Ставерська Т. О., Лисак Г. Г., Приходько В. О. Фінтех і майбутнє фінансових послуг: інновації у фінансовому секторі // Економіка. Фінанси. Право. 2023. №10. С. 74–9.
14. Циганова Н. В., Болдирєв Ф. В. Розвиток фінтеху в Україні та його прогнозування на прикладі індустрії платіжних послуг // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2022. Т. 27, Вип. 1. С. 59–67.

15. Fintech insider. URL: <https://fintechinsider.com.ua/> (дата звернення: 30.01.2025).

References

1. Bobryshev, E.S. (2022), "Peculiarities of managing fintech innovations in the context of modernization of the national economy", *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpryyemnytstv*, vol. 1, pp. 160-164.

2. Borysyuk, O. Shmatkovska, T. and Datsyuk-Tomchuk M. (2021), "Drivers and barriers to the development of Fintech in the financial market", *Ekonomichnyy chasopys Volyns'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky*, vol. 3, pp. 44-53.

3. Demchyshak, N.B. Klek, A.R. and Tsvetkova Z.M. (2024), "Institutional and organizational foundations of the formation of the fintech ecosystem of Ukraine: the impact of investment risks on innovative activity and digitalization of enterprises", *Efektivna ekonomika*, vol. 7, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_7_33 (accessed: 30 january 2025).

4. Ukrainian association of fintech and innovation companies (2024), "Catalog of fintech companies of Ukraine 2024", available at: https://fintechua.org/download_catalog2024 (accessed: 30 january 2025).

5. Klek, A.R. (2024), "Conceptual foundations of the formation of fintech ecosystems", *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiya"*. Seriya "Ekonomika", vol. 34 (62), pp. 77-83.

6. Korneev, V.V. Bereslavskaya, O.I. and Gulev, A.I. (2024), *Finansovi tekhnolohiyi [Financial technologies]*, State Tax University, Irpin, Ukraine.

7. Krupka, M.I. Demchyshak, N.B. and Shchurevych, O.I. "Development of the fintech ecosystem in Ukraine: cooperation between stakeholders in the digital society", *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiya"*. Seriya "Ekonomika", vol. 28 (56), pp. 86-95.

8. Mazur, V. (2023), "Financial technologies as a tool for managing the capital structure in modern conditions", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 47. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-48>.
9. Mandych, O.V. Ryzhykova, N.I. Birchenko, N.O. and Boroday, D.A. (2023), "Financial technologies in the system of strategic business management", *Aktual'ni problemy innovatsiynoyi ekonomiky ta prava*, vol. 5-6, pp. 11-17.
10. Oleshko, A.A. and Petrivskyi, O.O. (2023), "Economic integration of banks and fintech companies in the financial services market", *Efektivna ekonomika*, vol. 11, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_11_28 (accessed: 30 january 2025).
11. The official site of the National bank of Ukraine (2025), available at: <https://bank.gov.ua/ua/> (accessed: 30 january 2025).
12. Paslavska, R.Yu. Loik, R.V. and Klek, A.R. (2023), "Factors and prerequisites for improving the tax administration system in the context of digitalization and fintech development in Ukraine", *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiya". Seriya "Ekonomika"*, vol. 30 (58), pp. 64-68.
13. Staverska, T.O. Lysak, G.G. and Prykhodko, V.O. (2023), "Fintech and the future of financial services: innovations in the financial sector", *Ekonomika. Finansy. Pravo*, vol. 10, pp. 74-9.
14. Tsyganova, N.V. and Boldyrev, F.V. (2022), "Development of fintech in Ukraine and its forecasting using the example of the payment services industry", *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Ekonomika*, vol. 27(1), pp. 59-67.
15. Fintech insider (2025), available at: <https://fintechinsider.com.ua/> (accessed: 30 january 2025).

Стаття надійшла до редакції 05.02.2025 р.